

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Horváth János ügyvéd által képviselt I.r., II.r., III.r., IV.r., V.r., VI.r., VII.r., VIII.r., IX.r., X.r., XI. és XII.r. felpereseknek a jogtanácsos által képviselt alperes ellen kártérítés megfizetése iránt a Nógrád Megyei Bíróság előtt 15.P.20.362/2007. szám alatt folyamatban volt és másodfokon a Fővárosi Ítéltábla 6.Pf.20.001/2008/5. számú ítéletével befejezett perében az alperes által 30. sorszám alatt előterjesztett felülvizsgálati kérelem folytán - tárgyaláson kívül - meghozta a következő

i t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy fizessen meg az I.r. felperesnek 70.000 (Hetvenezer) forint, a II-III.r. felpereseknek együttesen 70.000 (Hetvenezer) forint, a IV-V.r. felpereseknek együttesen 120.000 (Egyszázhuszezer) forint, a VI-VII.r. felpereseknek együttesen 50.000 (Ötvenezer) forint, a VIII-IX.r. felpereseknek együttesen 35.000 (Harmincötezer) forint, a X.r. felperesnek 80.000 (Nyolcvanezer) forint és a XI-XII.r. felpereseknek együttesen 75.000 (Hetvenötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

I n d o k o l á s

Az alperes „É” nevű b-i fiókjának vezetője, V.M. az ügyfelek közvetítésére irányuló ügynöki tevékenységét egyéni vállalkozóként, megbízási jogviszony keretében látta el. Az I.r. felperes 2003. december elejétől 2005. május elejéig, a II.r. felperes 2003 szeptemberétől 2004. december végéig megbízási szerződéssel üzletkötői tevékenységet végzett. Az üzletkötők és az üzletfelek azt a tájékoztatást kapták V.M-től, hogy éves lekötés esetén 30-50% garantált hozam mellett az alperesnél befektetési lehetőség van. V.M. a felperesektől különböző pénzüsszegeket vett át és időközönként a pénz hozamaként különböző összegeket fizetett ki a felpereseknek. Utóbb a kifizetéseket teljesíteni nem tudta, ellene büntetőeljárás indult.

A felperesek a keresetükben a Ptk. 350. §-ának (2) bekezdése és a 348. §-ának (1) bekezdése alapján az általuk kifizetett összegek, az elmaradt hozamok és ezeknek a 2005. december 1-jétől járó késedelmi kamatának megfizetésére kérték az alperes kötelezését. A felperesek keresetének részben helyt adó elsőfokú ítéletet az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság a végzésével

hatályon kívül helyezte és az elsőfokú bíróságot újabb eljárás lefolytatására és újabb határozat hozatalára utasította. A másodfokú végzés indokolása szerint a felperesek kártérítés megfizetésére irányuló keresetének jogalapja fennáll, az elsőfokú ítélet szerinti kármegosztást azonban a másodfokú bíróság alaptalannak tartotta. A másodfokú bíróság szerint a Ptk. 293. §-ának megfelelően kell elszámolni a peres felek között.

Az újabb eljárásban a felperesek a kereseti kérelmüket a jogalap tekintetében változatlanul fenntartották,összepszerűségét módosították. A pénzbefizetések időpontja és mértéke tekintetében elfogadták a Balassagyarmati Városi Bíróság előtt B.414/2006. szám alatt folyó büntetőeljárásban dr.L.K. igazságügyi könyv- és adószakértő által készített második szakértői véleményt. A felperesek a ténylegesen befizetett összegek visszafizetése mellett 2007. július 1. napjától a törvényes mértékű késedelmi kamatot igényelték.

Az alperes a kereset elutasítását kérte, annak jogalapját ésösszepszerűségét is vitatta. Azzal védekezett, hogy a megbízotti jogkör túllépésével okozott kárért kártérítési felelősség nem terheli, és a felpereseknek tudniuk kellett arról, hogy a tisztességes és jóhiszemű joggyakorlás követelményébe ütközően érvényesítenek az alperessel szemben kártérítési igényt.

Az elsőfokú bíróság a felperesek keresetének nagyobb részben helyt adó ítéletének indokolásában megállapította az alperes kártérítési felelősségét a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése, 350. §-ának (2) bekezdése és 348. §-ának (1) bekezdése alapján. A felpereseknek járó kártérítési összegek mértékét a Ptk. 293. §-ának alkalmazásával dr.L.K. szakvéleményének figyelembevételével állapította meg. Az elszámolás körében a kamat mértékét 2004. december 31-ig 11%-ban, 2005. január 1-jétől pedig az esedékességet megelőző naptári félév utolsó napján érvényben volt jegybanki alapkamattal megegyező mértékben vette figyelembe.

Az alperes fellebbezése és a felperesek csatlakozó fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Az alperesnek a kereset elutasítására, illetőleg a felperesekre terhesebb kármegosztás alkalmazására irányuló fellebbezését, valamint a felpereseknek a 11%-os mértékű késedelmi kamat meghatározására irányuló fellebbezését alaptalannak tartotta. A másodfokú ítélet indokolása utal a korábbi hatályon kívül helyező végzés indokolásában kifejtettekre a kártérítő felelősség jogalapja tekintetében, a másodfokú bíróság hivatkozott továbbá arra, hogy a Ptk. 364. §-a szerint a jogalap nélküli gazdagodásra egyébként a kártérítés szabályait kell alkalmazni, ennek alapján a károkozó köteles kiadni mindazt, amihez a károkozó cselekmény folytán jutott, amivel gazdagodott. A másodfokú bíróság szerint

kármegosztásra akkor kerülhet sor, ha a károsulti oldalon bekövetkezett vagyonvesztés úgy áll elő, hogy a károsult vagyonából kikerült vagyonrész a károkozó vagyonába kerül. A felperesek befizetéseivel V.M. rendelkezett, ezért azt kellett vélelmezni, hogy a felperesek befizetéseinek vissza nem fizetett része V.M. vagyonába került és az ő kötelezettségeiért pedig az alperes köteles helytállni.

Az alperes felülvizsgálati kérelme elsődlegesen a keresetet elutasító döntés meghozatalára, másodlagosan az elsőfokú ítéletnek a felperesekre terheőbb kármegosztás alkalmazásával történő megváltoztatására irányult. Jogi álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a Ptk. 350. §-ának (1) és (2) bekezdését, 4. §-ának (1) bekezdését és 340. §-ának (1) bekezdését. Az alperes szerint nem lehet abból kiindulni, hogy a megbízás volt a károkozás alkalomteremtő ténye, amiért az alperes helytállni tartozik a biztosításközvetítő okozta összes kárért. A szerződő felek a szerződéssel járó kockázatot felmérhetik, teljes mentesülésük nem méltányos, a kockázatot vállalniuk kell. A felpereseknek tudniuk kellett, hogy ilyen hozamot biztosító befektetés „dolgozói betét” nincs a piacon. A megkötött szerződések jóerkölcsebe ütközőek, a szerződés pedig a felperesek és az üzletkötő között teremtett jogviszonyt, az üzletkötő megbízásának körén kívüli ügyletekkel okozott kárért pedig az alperes nem felel. A „dolgozói betét” elnevezésből a felperesek tudták, hogy nem az alperes tevékenységi körébe tartozó biztosítási ügyletről van szó, így maguk is hozzájárultak a károsodásuk bekövetkezéséhez, ezért a kármegosztás jogalapja fennáll, miként ezt a felülvizsgálati kérelemmel érintett ügy tényállásával közel azonos jogvitában a Legfelsőbb Bíróság is megállapította (BH 2007.7.).

A felperesek a felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályban tartását kérték. Hivatkoztak arra, hogy V.M. károkozó tevékenysége az alperessel fennálló megbízási jogviszonnyal szorosan összefüggött. A pénz átadásával kapcsolatos körülményekre tekintettel a felperesek alappal bízhattak abban, hogy a V.M. által ajánlott ügylet az alperes megbízása alapján, az alperes érdekkörében jött létre. A felperesek szerint nem ütközik jóerkölcsebe a 30-50%-os hozam ígérete, ilyen nyereség elérése a tőkepiacon nem kizárt.

A Pp. 270. §-ának (2) bekezdése alapján a Legfelsőbb Bíróság azt vizsgálta, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból jogszabálysértő-e.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A jogerős ítélet megalapozottan állapította meg, hogy V.M. egyéni vállalkozóként tartós jellegű megbízási szerződéses jogviszonyban

állt az alperessel és a felperesektől olyan ügyletek alapján vett át különböző pénzüsszegeket, amely ügyletekre az alperes szerződéskötési akarata és a V.M-nek adott megbízás nem terjedt ki. Az álképviselő által kötött megállapodás alapján az alperes ugyan nem vált jogosítottá, a szerződéskötő felperesek azonban az ügyletből eredő káraik megtérítését a Ptk. 339. §-ának (1) bekezdése alapján jogosan kérhetik, az általuk kifizetett pénzüsszegek és az azok után járó törvényes mértékű késedelmi kamatok megfizetésére befektetési szerződés hiányában igényt tarthatnak.

A Ptk. 350. §-ának (2) bekezdése szerint állandó jellegű megbízási viszony esetében, továbbá, ha a megbízó és a megbízott egyaránt gazdálkodó szervezet, a bíróság a károsult és a megbízó viszonyában az alkalmazottak károkozásaért való felelősség szabályait is alkalmazhatja. A Ptk. 685. §-ának c) pontja értelmében a Ptk. alkalmazásában az egyéni vállalkozó gazdálkodó szervezetnek minősül. Mindezekből következően a Ptk. 348. §-ának (1) bekezdése alapján az alperes felel az alkalmazottal egy tekintet alá eső megbízott által okozott kárért abban az esetben is, ha a megbízott a megbízás kereteit túllépi ugyan, de a megbízás ad lehetőséget a károkozásra, miként ezt a jogerős ítélet megalapozottan állapította meg.

A másodfokú bíróság a korábban hozott hatályon kívül helyező végzése indokolásában helyesen állapította meg, hogy a BH 2007.7. számú eseti döntés nem teljes mértékben egyező tényálláson alapul. A kármegosztás körében a bíróság a bizonyítékok Pp. 206. §-ának (1) bekezdése szerinti mérlegelésével, jogszabálysértés nélkül jutott arra a következtetésre, hogy az adott ügyben a felperesektől nem volt elvárható annak felismerése, hogy az alperes tevékenységi körébe nem tartozó ügyletről van szó. V.M. arról tájékoztatta a felpereseket, hogy a befektetésekre nemcsak a dolgozók, hanem bárki, aki valamilyen kapcsolatban áll a biztosítóval, jogosult. Az alperes pedig nemcsak biztosítási, hanem lakástakarék szerződéseket is kötött, amelyek részben ugyancsak befektetési jellegűek, és pénz átvételével együtt járnak. A pénz átadása az alperes irodájában történt, az átvételi elismervényeken az alperes pecsétje szerepelt, egyéb okirat nem készült. A Ptk. 4. §-ának (1) bekezdésében megfogalmazott általános követelmény figyelembevételével sem tekinthető megalapozatlannak az a megállapítás, hogy a lakástakarék szerződések kötésére irányuló jogszerű és szerződésszerű tevékenység ugyanolyan külső formában jelent meg, mint a perbeli, a megbízási tevékenységi kört túllépő magatartás. A Ptk. 340. §-ának (1) bekezdése szerint pedig kármegosztásnak akkor van helye, ha a károkozó magatartás előidézésében, a kár bekövetkeztében, a kár súlyosbodásában az elvárható magatartást elmulasztó károsult is közrehatott. Az elvárhatóság megítélésénél azonban döntő jelentősége van annak, hogy a károkozótól nagyobb mértékben lehet

elvárni, hogy felismerje a kár bekövetkezésének lehetőségét, mint a károsulttól a károsodás veszélyének a felismerését. A károsulttól kivételes esetektől eltekintve nem várható el a szokásosat meghaladó elhárítási készenlét. Mindezeket is figyelembe véve a bíróság jogszabálysértés nélkül mellőzte a kármegosztást.

A kifejtettekre tekintettel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okokból nem jogszabálysértő, ezért azt a Legfelsőbb Bíróság a Pp. 274. §-ának (1) bekezdése szerint tárgyaláson kívül hozott határozatával a Pp. 275. §-ának (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta. A Pp. 270. §-ának (1) bekezdése szerint alkalmazott 78. §-ának (1) bekezdése alapján kötelezte a felülvizsgálati eljárásban pervesztes alperest a felperesek felülvizsgálati eljárási költségének a megfizetésére.

Budapest, 2009. február 26.

Dr. Havasi Péter s.k. a tanács elnöke, Dr. Udvary Katalin s.k. előadó bíró, Dr. Besenyeiné dr. Varga Katalin s.k. bíró